

TÁJÉKOZTATÓ AZ IVÓVÍZ ARZÉN SZENNYEZETTSÉGÉRŐL VÁRANDÓSOKNAK, GYERMEKVÁLLALÁST TERVEZŐKNEK ÉS KISMAMÁKNAK

Mi az arzén?

Az arzén a fél-fémek közé tartozó, acélszürke, fémes fényű kristályos, íztelen és szagtalan, mérgező anyag, amely elsősorban a földkéreg kőzeteiben fordul elő.

Hogy kerülhet arzén az ivóvízbe?

Az arzén az esetek túlnyomó többségében geológiai eredetű; a mélyebb víztartó rétegekben fordul elő és onnan kerül az ivóvízbe. Emberi tevékenység következtében is szennyeződhet a környezet arzénnel (bányászat; fémolvasztás; szén, olaj, hulladékok égetése, arzén tartalmú növényvédő szerek).

Miért nem olyan rétegből nyerik a vizet, amelyik nem tartalmaz annyi arzént?

Ahol nem áll rendelkezésre arzénmentes karsztvíz, felszíni víz vagy kifogástalanul tiszta talajvíz, ott vették használatba a mélyfúrású artézi kutak vizét. A felszínhez közeli víztartó rétegek arzén tartalma kisebb, de ezek sem mennyiségi, sem minőségi tekintetben nem biztonságosak. Sokkal könnyebben elszennyeződnek az emberi tevékenység (műtrágyák, növény-védő szerek, baktériumok) következtében, mint a mélyebb, védett rétegek, ezért került sor a mélyebb, védett rétegek ivóvízellátásba történő bevonására. Csecsemők és kisgyermek számára a felszínközeli talajvizet gyakran szennyező nitrit és nitrát különösen veszélyes, azonnali mérgezést, súlyos, akár halálos kimenetelű megbetegedést, úgynevezett kékkórt (methaemoglobinémiát) okozhat.

Van-e határérték az ivóvíz arzén tartalmára?

Az EU ivóvíz minőségi Irányelve és az azzal harmonizált magyar 201/2001. (X.25.) Korm. rendelet szerint 10 mikrogramm/liter ($\mu\text{g/L}$) az arzén határértéke az ivóvízben. Az Egészségügyi Világszervezet Ivóvízminőségi Irányelve szintén a 10 $\mu\text{g/L}$ -es határértéket tartja elfogadhatónak.

Ha a jelenlegi határérték betartása fontos a lakosság egészsége szempontjából, akkor miért vártak eddig a bevezetésével?

Régóta feltételezett, hogy az arzénnek egészségkárosító hatása van, a káros hatást kiváltó szintre vonatkozó szakmai-tudományos ismeretek azonban folyamatosan bővülnek. Az új bizonyítékok miatt az ivóvízben az arzén koncentráció elfogadható mértéke változott. A korábbi 50 $\mu\text{g/L}$ helyett jelenleg a 10 $\mu\text{g/L}$ határértéket tartják világszerte elfogadhatónak.

Van-e arzén az élelmiszerben?

Igen, de többnyire szerves arzén vegyületek formájában, amelyek sokkal kevésbé veszélyesek és nem halmozódnak fel a szervezetben, mint a szervetlen formák.

Van-e arzén az anyatejben?

Nincs, mivel az édesanya által a vízzel vagy az élelmiszerekkel elfogyasztott arzén nem jut át az anyatejbe. A kizárólag anyatejjel táplált csecsemő védett az arzén beviteltől. Kevert vagy tápszeres táplálás, teáztatás esetén figyelembe kell venni az ivóvíz arzén koncentrációját.

Az arzénnek milyen egészségi hatásait ismerjük?

Az ivóvízben előforduló koncentrációk hosszan, évtizedeken át tartó bevitel esetén csak sok év után okozhatnak észrevehető tüneteket. Ezek elsősorban bőrtünetek, fokozott elszarusodás, a bőr pigmentációjának növekedése vagy éppen csökkenése. Nagyobb koncentrációban hazai vizsgálatok szerint is rákkeltő hatása lehet; elsősorban a bőr-, tüdő- és húgyúti daganat kockázatát növeli meg.

Miért veszélyeztetettebbek a várandósok és a kisgyermekek?

A gyermekek szervezete, különösen a fejlődő központi idegrendszer érzékenyebb az arzén hatására. Emellett a gyermekek a testtömegükhöz képest több vizet (és így több arzént is) fogyasztanak, mint a felnőttek. Az arzén átjut a méhlepényen, és befolyásolhatja a magzat egészséges fejlődését. Az ivóvíz magas arzéntartalma megnöveli a spontán vetélés kockázatát. A magzati élet során vagy a korai gyermekkorban elszenvedett tartós, nagy koncentrációjú arzén expozíció növeli a serdülő- és fiatal felnőttkorban előforduló daganatos és egyéb betegségek kockázatát.

Honnan tudhatom meg, hogy mennyi arzén van az ivóvizemben?

Az ivóvíz arzén tartalmát a szolgáltató a vonatkozó jogszabály szerinti gyakorisággal köteles meghatározni. A vezetékes víz eredetétől függően akár egy településen belül is változhat a szolgáltatott víz arzén tartalma. Az Ön lakhelyének vízminőségéről az ivóvíz szolgáltató köteles tájékoztatást adni, de kérdezheti védőnőjét vagy az illetékes népegészségügyi hatóságot is.

Mire használható az arzénes víz?

Iváson és ételkészítésen kívül bármilyen háztartási célra biztonsággal használható, beleértve a fürdést, mosást, mosogatást, locsolást is.

Tanácsok várandósok és kisgyermekes anyák részére

- Ne fogyasszon és gyermekének se adjon határérték feletti arzéntartalmú ivóvizet!
- Ne fogyassza saját ásott vagy fúrt kútja ellenőrizetlen minőségű vizét!
- Ne használja tápszer vagy ételkészítésre sem!
- Amennyiben háztartási ivóvíz utótisztító berendezést használ, tájékozódjon, hogy a készülék engedélyezett-e, alkalmas-e arzén eltávolítására, és típusa megfelel-e az Ön ivóvizének kezelésére. Mindig tartsa be a használati és karbantartási útmutatót, ellenkező esetben veszélynek teheti ki magát és családját!